

Strategisch meerjarenplan Cultuur 2017-2020

Brazilië

Versie 1 juni 2017

Slotevenement Braziliaans-Nederlands Olympisch cultureel programma in Rio de Janeiro in 2016 (foto: Marcelle Tauchen)

- Nederlandse ambassade Brasilia
- Nederlands consulaat-generaal São Paulo
- Nederlands consulaat-generaal Rio de Janeiro

Inhoud¹

Samenvatting.....	2
Context	3
Thema	3
Geografische focus.....	4
Doelstellingen	4
1. Talentontwikkeling en kruisbestuiving	4
2. Kennis delen.....	5
3. Promotie, zichtbaarheid.....	5
Inzet op sectoren	6
I. Gemeenschappelijk cultureel erfgoed	6
II. Creatieve industrie.....	7
III. Cultuur algemeen	8
Doelgroepen.....	8
Kalender	9
Annex Contouren Gedeeld Cultureel Erfgoed - beleid 2017-2020 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.....	11

---

¹ Dit plan is aan verandering onderhevig, er kunnen geen rechten aan worden ontleend.

Samenvatting

Belangstelling voor culturele samenwerking met Brazilië blijft toenemen.

Raakvlakken tussen de Nederlandse en Braziliaanse cultuur - informeel, open voor vernieuwing en opgewekt - maakt dat men elkaar in beide landen vaak goed begrijpt. Ondanks de recente economische en politieke crises in Brazilië, neemt de belangstelling voor culturele samenwerking toe, vooral vanwege de opkomst van een kunstminnende, welvarende middenklasse en de groei van de creatieve industrie in Brazilië.

Ook op het vlak van cultureel erfgoed wisselen Nederland en Brazilië expertise en ervaring uit. De historische relaties gaan terug tot de zeventiende eeuw en de West-Indische Compagnie. Brazilianen waarderen tot op de dag van vandaag Johan Maurits van Nassau, gouverneur van Nederlands Brazilië van 1637 tot 1644.

Duurzame samenwerkingen

De afgelopen jaren heeft de Nederlandse overheid met succes geïnvesteerd in de intensivering van de culturele samenwerking met Brazilië. In de komende beleidsperiode is Brazilië aangemerkt als maatwerklend en wordt ingezet op continuering van bestaande samenwerkingsverbanden op het gebied van cultuur, creatieve industrie en gedeeld cultureel erfgoed.

Aan deze ambities werken de Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigingen in São Paulo, Rio de Janeiro en Brasília, samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Het Nieuwe Instituut, EYE, de publieke cultuurfondsen en DutchCulture.

Smart design en urban planning in De Leefbare Stad

Het overkoepelende thema voor de samenwerking met Brazilië is 'De Leefbare Stad'. Vooral (middelgrote) projecten die een bijdrage leveren aan ideeën en oplossingen voor een leefbare stad krijgen ondersteuning. De projecten kunnen uiteenlopen van muziek(onderwijs), tot beeldende kunst, herbestemming van gebouwen, audiovisuele projecten en activiteiten rondom mobiliteit.

Veel aandacht is er voor (*smart*) design en *urban planning*. Deze inspanningen moeten leiden tot kennisdeling, talentontwikkeling en kruisbestuiving op basis van wederkerigheid, co-creatie en gelijkwaardigheid. Daarnaast is de promotie en zichtbaarheid van Nederlandse kunstenaars in Brazilië belangrijk.

Context

Op cultureel gebied zijn er verrassend veel raakvlakken tussen de Nederlandse en Braziliaanse levensfilosofieën: informeel, open voor vernieuwing en opgewekt. Dit zorgt ervoor dat beide partijen elkaar doorgaans goed begrijpen. Ook de opkomst van een kunstminnende, welvarende middenklasse en een steeds groter wordende groep mensen werkzaam in de creatieve industrie, zorgen ervoor dat het draagvlak en het bereik van de culturele en creatieve sector voor Nederland toeneemt.

Verder is er ook gedeeld cultureel erfgoed tussen Nederland en Brazilië, vanwege de historische relaties tussen beide landen in de zeventiende eeuw. De aanwezigheid van Johan Maurits van Nassau als gouverneur van Nederlands Brazilië wordt tot op de dag van vandaag gewaardeerd in Brazilië. Al deze raakvlakken zorgen voor een ideaal uitgangspunt om de komende vier jaar als maatwerklid de structurele relaties met lokale partners in Brazilië te verdiepen.

De actuele politieke context in Brazilië betreft vier crises op hetzelfde moment, die het land de komende jaren in zijn greep zal houden: politiek, economisch, sociaal en ethisch. Sommigen zijn acuut, leidend tot politieke instabiliteit (bijvoorbeeld het impeachment-proces van voormalig president Dilma Rousseff en de naweeën daarvan), maar de meesten zijn structureel. De belangrijkste problemen op politiek gebied zijn een gebrek aan morele legitimiteit, cliëntelisme en bestuurlijke versplintering. Hierdoor is er weinig beleidscontinuïteit, met onzekerheid en onvoorspelbaarheid tot gevolg.

De economische *boom* van het afgelopen decennium heeft plaatsgemaakt voor een diepe crisis. De echte problemen liggen aan de aanbodkant: slecht onderwijs, een rammelende logistieke infrastructuur, en een gecompliceerd en versplinterd fiscaal en marktreguleringssysteem. Door deze problemen is ook de sociale crisis duidelijk geworden: Brazilië is een gespleten land met een van de meest ongelijke samenlevingen ter wereld. De raciale kloof is diep, geweld is endemisch en er is groeiend conservatisme.

De meest acute en actuele crisis is de ethische. Onderzoek naar schandalen brengt dagelijks de diep gewortelde corruptie aan het licht. Het meest opvallende is misschien wel het gebrek aan schaamte bij de betrokken politici, ondernemers en ambtenaren. Gelukkig kunnen we wel spreken van een zeer vruchtbare culturele sector, die ondanks hogergenoemde crises, ongebreideld hun kunstuitingen blijven ondernemen.

Thema

De afgelopen jaren heeft een aantal vormen van uitwisseling en samenwerking tussen Nederland en Brazilië zogenaamde '*good practices and good approaches*' opgeleverd. Een recent voorbeeld hiervan is het Olympische culturele uitwisselingsprogramma HOBRA met Braziliaanse en Nederlandse kunstenaars in 2016 in Rio de Janeiro. De nadruk ligt mede daarom ook de komende jaren op samenwerking, uitwisseling, co-creatie en wederkerigheid.

Dit betekent eerst en vooral dat bestaande culturele samenwerkingsverbanden met gewaardeerde samenwerkingspartners worden versterkt en verdiept. Met deze partners werken we aan middelgrote projecten rondom het centrale thema 'De leefbare stad'.

'De leefbare stad' is ook één van de thema's die de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als belangrijk identificeert in Brazilië. Daarnaast is dat 'museale collecties'. Vanuit het oogpunt van gedeeld cultureel erfgoed (GCE) wordt hier dan ook sterk op ingezet, waarbij verbanden worden gelegd met cultuur in het algemeen.

We kiezen voor cultuurbrede, overkoepelende thema's, waarin verschillende disciplines aan bod komen zoals muziek(onderwijs), herbestemming van gebouwen, beeldende kunst, audiovisuele projecten, activiteiten rondom mobiliteit, (*smart*) design en *urban planning*. Deze disciplines leveren een bijdrage aan het bevorderen van cross-sectorale, creatieve oplossingen door de Nederlandse culturele sector.

Samenwerken met andere dan de verderop genoemde strategische samenwerkingspartners blijft mogelijk, zolang de cultuurdoelstellingen hiermee worden bereikt. Mocht het postennetwerk in Brazilië (de Nederlandse

ambassade en consulaten)² activiteiten kunnen aanzwengelen of ondersteunen, die weliswaar klein zijn maar wel kans bieden op het leggen van nieuwe connecties of innovatie, en die de potentie hebben voor samenwerking op middellange termijn, dan wordt dit verder uitgewerkt.

Zie voor subthema's de doelstellingen.

Geografische focus

Geografisch ligt de focus op São Paulo (stad en deelstaat), Rio de Janeiro (stad en deelstaat) en de deelstaat Pernambuco. De laatste vooral omwille van het gedeeld cultureel erfgoed, de andere twee steden vanwege hun omvangrijke culturele sectoren en de aanwezigheid van onze strategische partners waar de voorbije jaren flink in geïnvesteerd is en die goed in kaart zijn gebracht.

De receptiviteit voor moderne/progressieve kunstuitingen in andere deelstaten is groot, en Nederland kan daarmee een visitekaartje afgeven, het culturele netwerk verbreden en kansen geven aan (jonge) kunstenaars die anders niet bereikt zouden worden. Hoewel de geografische focus leidend blijft onderzoeken we per geval of de mogelijkheden bestaan om iets voor relatief lage meerkosten mede elders te tonen, ook buiten de genoemde deelstaten, om zo het rendement van activiteiten te vergroten.

Doelstellingen

De drie overkoepelende operationele doelstellingen van onze inzet in de komende vier jaar zijn:

1. Talentontwikkeling en kruisbestuiving
2. Kennis delen
3. Promotie en zichtbaarheid

Dit bereiken wij door in te zetten op strategische samenwerking en door te focussen op middelgrote projecten. Per doelstelling zijn in onderstaande tekst onze beoogde resultaten benoemd. De beoogde strategische partners worden vervolgens per sector (niet uitputtend) benoemd.

In het beleidskader internationaal cultuurbeleid over de periode 2017-2020 is de status van Brazilië, voorheen focusland, gewijzigd naar maatwerklant. Het is onze ambitie, en daar meten we ons resultaat ook aan af, om de positie van Brazilië als 'exportland' voor Nederlandse cultuur (in 2015 op nummer 12, in 2014 op nummer 22) kwantitatief te consolideren en kwalitatief te verdiepen in de opgebouwde partnerschappen.

Daarbij wordt goed gebruik gemaakt van de 'mapping exercitie' van het culturele veld van Brazilië, die in 2015 door DutchCulture en Fundação Getulio Vargas (FGV) is uitgevoerd en meer inzicht geeft in de sleutelactoren per kunstdiscipline.³

1. Talentontwikkeling en kruisbestuiving

Talentontwikkeling is bij uitstek een terrein waar Nederland toegevoegde waarde kan laten zien. Nieuwe ontmoetingen tussen makers inspireren, leiden tot kennisdeling en professionalisering van de betreffende sector. Door dit te stimuleren en actief te ondersteunen, krijgen talenten de kans om zich buiten Nederland te laten zien en ontwikkelen, en leveren we tegelijkertijd een bijdrage aan sectorontwikkeling in Brazilië. Talentontwikkeling varieert van activiteiten binnen cultuurparticipatie en educatie, bijvoorbeeld via vakopleidingen en het aanbieden van masterclasses. Kruisbestuiving gaat nog een stapje verder. Niet alleen is dit wederkerig, het is ook sector-

---

² Zie <https://www.nederlandwereldwijd.nl/landen/brazilie>

³ Zie <http://dutchculture.nl/en/mapping/mapping-brazil>

overstijgend. Potentieel interessante kruisbestuivingen tussen makers uit Nederland en Brazilië worden in 2017 in gang gezet, om in de jaren erna tot volle wasdom te komen.

Beoogde resultaten in 2020:

- Tot 2020 krijgen minimaal 20 (jonge) Nederlandse makers en talenten de mogelijkheid om kennis te maken en ervaring op te doen met/in Brazilië.
- 'Twining' en 'co-creation' zijn hierin centrale concepten, waarbij kostenefficiëntie een positieve afgeleide is. Dit kan gebeuren op het niveau van de artiest/kunstenaar, maar ook op institutioneel niveau (bijvoorbeeld samenwerking tussen musea). Op institutioneel niveau gaat het om minimaal 8 instituties die een samenwerking zijn aangegaan.
- Op het gebied van kunstvakonderwijs zijn bestaande banden versterkt en worden minimaal 3 nieuwe banden gecreëerd (kunstvakonderwijs waaronder bijvoorbeeld conservatoria, universiteiten, hogescholen en equivalenten in Brazilië).

2. Kennis delen

Waar Brazilië bekend staat om zijn ongeremdheid en improvisatievermogen, wordt Nederland geroemd om organisatievermogen en het bedenken van slimme, integrale oplossingen. Dit schept veel ruimte om te inspireren en van elkaar te leren. Het delen van kennis behelst alle vormen van kennis, zowel institutionele, organisatorische kennis als persoonlijke kennis. Kennisdeling is kennisuitwisseling tussen mensen en instanties via alle mogelijke vormen.

Beoogde resultaten in 2020:

- Tot 2020 zijn minimaal 20 projecten in gang gezet waarin kennisdeling centraal staat. Het postennetwerk neemt zich voor om de resultaten van deze kennisdeling te meten met behulp van het uitzetten van minimaal twee enquêtes in de komende vier jaar onder de organisatoren van en de deelnemers aan activiteiten die bijdragen aan kennisuitwisseling.
- Met fondsen voor gedeeld cultureel erfgoed (GCE) zijn tot 2020 minimaal 12 projecten gefinancierd die kennis vergaren over GCE en deze kennis verspreiden waar toepasselijk, vooral binnen de deelstaat Pernambuco maar ook in de rest van Brazilië.
- Verder zijn de resultaten uit het Memorandum of Understanding (MoU) tussen de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het vergelijkbare Instituto de Patrimônio Histórico e Artístico Nacional (IPHAN) gerealiseerd en heeft de verdere uitwerking van het bestaande MoU in een concreet samenwerkingsprogramma geresulteerd.
- Ook is er tussen de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en het nationale museuminstituut Instituto Brasileiro de Museus (IBRAM) een MoU gericht op kennisuitwisseling getekend.

3. Promotie, zichtbaarheid

Het vergroten van de zichtbaarheid van kunstenaars, musici, theatermakers en designers uit Nederland in Brazilië heeft onze voortdurende aandacht. Niet alleen om meer bezoekers te trekken naar activiteiten maar ook om interesse te genereren voor wat Nederland te bieden heeft. Het belangrijkste uitgangspunt is daarbij dat activiteiten op het gebied van cultuur bijdragen aan de positieve beeldvorming over Nederland. We zullen de Nederlandse cultuursector promoten als innovatief, kwalitatief en aantrekkelijk en zo bijdragen aan een toegenomen *soft power* van Nederland in Brazilië.

Beoogde resultaten in 2020:

- Bij alle activiteiten is aandacht voor sociale media en publieksdiplomatie. In samenspraak met de lokale organisatie bespreken we hoe de zichtbaarheid van de activiteit kan worden vergroot. Per activiteit wordt de mogelijkheid onderzocht om activiteiten uit de focusregio's te herhalen in andere steden wanneer hier vraag naar is en wanneer dit leidt tot toegevoegde waarde voor Nederland.
- Impact van (sociale) media wordt gemeten door het tellen van het aantal *likes*, *hits*, en andere meetbare factoren die eigen zijn aan de verschillende media. De focus ligt daarbij wel op interactie via de sociale

media, en het aantal likes etc. is secundair. Interactie is moeilijker meetbaar, maar wel zichtbaar via een 'bruisende' mediapagina.

- Minimaal 12 activiteiten vinden plaats in andere regio's dan de eerder genoemde focusregio's. Sleutelwoorden in deze context zijn 'samenwerken' en 'uitwisseling'.

Inzet op sectoren

De focus ligt tussen 2017 en 2020 bij de volgende deelgebieden: gemeenschappelijk cultureel erfgoed (GCE), creatieve industrie en cultuur algemeen. Er is voor deze deelgebieden gekozen omdat wij denken dat Nederland op die terreinen toegevoegde waarde heeft in Brazilië.

Bij het omschrijven van het deelgebied *Cultuur algemeen* hebben wij een focus aangebracht in sectoren en ervoor gekozen de samenwerking op een aantal terreinen niet proactief na te streven.

I. Gemeenschappelijk cultureel erfgoed

Voor Nederland is het gemeenschappelijk cultureel erfgoed in Brazilië van grote historische en culturele waarde. Het is daarom aangemerkt als focusgebied voor het Nederlandse Gedeeld Cultureel Erfgoed-programma, waarbij ook plaats wordt ingeruimd voor de meer recente gedeelde geschiedenis (migratie). Conservatie draagt bij aan de historische kennis en aan het behoud van historische plaatsen, voorwerpen en kunst. Kennisuitwisseling en verbetering van de bewustwording van het gedeeld cultureel erfgoed dragen bij aan het vergroten van de historische kennis erover. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zet in op *hands-on* overdracht van bestaande kennis en expertise.

Er is relatief weinig Nederlands cultureel erfgoed in Brazilië, het meeste is te vinden in de staat Pernambuco. De samenwerking en ondersteuning op dit gebied lopen goed, en er zijn vele goede contacten op dit gebied. Voor Brazilië is het behoud van Nederlands erfgoed weliswaar belangrijk vanuit historisch oogpunt, maar heeft het niet de hoogste prioriteit met betrekking tot de inzet van financiële middelen, zeker in een tijd waarin deze schaars zijn (voor bijvoorbeeld grootschalige restauraties). Echter, door als Nederland in te spelen op actuele Braziliaanse behoeftes op dit terrein is niettemin een vruchtbare samenwerkingsbodem gevonden, waarbij Nederland bij het betrokken Braziliaanse cultureel erfgoed-instituut IPHAN heeft kunnen aantonen, dat wij een interessante partner zijn.

De samenwerking is vooral een kwestie van inzet van tijd en minder van middelen, die ook aan onze kant schaars zijn voor Brazilië. Het inzetten van deze schaarse middelen op strategische punten (zie onder bij de beoogde resultaten) kan dan zeer effectief zijn. Via het Gedeeld Cultureel Erfgoed-programma kan Nederland Brazilië ook in contact brengen met nieuwe relaties in andere Gedeeld Cultureel Erfgoed -landen (Zuid-Zuid relaties).

Beoogde resultaten en activiteiten (waarbij verwezen wordt naar de annex met de Contouren van het Gedeeld Cultureel Erfgoed-beleid van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) voor de periode 2017-2020:

- Met IPHAN, de Braziliaanse tegenhanger van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, bestaat een vruchtbare samenwerkingsrelatie. Er zijn gezamenlijke activiteiten ontplooid op het terrein van hergebruik, en rond het thema 'De Leefbare Stad' (cross-over met het thema verstedelijking; maatschappelijke urgenties in het ruimtelijk domein, stad en water), een van de drie disciplines waarop de Rijksdienst inzet voor de komende jaren. Per project wordt samenwerking met Nederlandse partijen gezocht. Een partij waarmee mogelijkheden van meer samenwerking tussen Nederland en Brazilië wordt gezocht is het Nationaal Archief.
- Een tweede discipline van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed betreft 'Museale Collecties'. Deze activiteit richt zich in Brazilië op een 4-jarig programma rondom behoud en ontsluiting van Nederlands cultureel erfgoed, waarbij de schilderijen van Frans Post een goed startpunt zijn, maar ook ander Nederlands cultuurerfgoed aan bod kan komen. In dezen is IBRAM de beoogde partner (het Braziliaans nationaal museuminstituut), gestreefd wordt naar een bestendinging en verdieping van de relatie, waarbij onder meer een Memorandum of Understanding getekend kan worden (dit is belangrijk in de Braziliaanse institutionele context). Ook worden activiteiten ontwikkeld om musea in Brazilië beter in staat te stellen hun collectie te beschermen, onder meer via '*managing indoor climate risks*'. Ook op dit gebied wordt de samenwerking met het Nationaal Archief opgezocht.

- Op het gebied van de Maritieme Archeologie, de derde discipline waarop de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed inzet, wordt met Brazilië geen structurele samenwerking voorzien. Dat neemt niet weg dat incidenteel uitwisseling kan plaatsvinden.
- Samenwerkingspartners in Brazilië op het gebied van gedeeld cultureel erfgoed (niet uitputtend): IPHAN, IBRAM, FGV, relevante grote steden, Secretaria(s) de Estado de Cultura, Secretaria(s) Municipal de Cultura, verschillende universiteiten (o.a. Architectuur en Stedenbouw van de Universiteit van São Paulo (FAU-USP), Escola da Cidade).
- Samenwerkingspartners in Nederland (niet uitputtend): Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Nationaal Archief.
- Verwachtingen van DutchCulture: Voortzetten van de intensieve samenwerking, ondersteuning van bezoekersprogramma's, actief aanzwengelen van samenwerkingsverbanden.

II. Creatieve industrie

De nadruk ligt op een viertal sub-sectoren waarbij het postennet zich expliciet richt op de niches waarin Nederland excelleert en waarbij kan worden aangesloten bij in het verleden opgebouwde netwerken en kennis.

Beoogde resultaten voor de periode 2017-2020:

- **Design:** *Dutch design*, vooral de filosofie en werkmethode die hier achter zit (de '*Dutch Approach*') geniet naamsbekendheid in Brazilië. Activiteiten rondom deze sub-sector zijn succesvol, genereren aandacht voor Nederland en versterken niet alleen het culturele profiel maar dragen ook bij aan het oplossen van maatschappelijke en urbane uitdagingen en sociale vraagstukken.
- **Architectuur:** In Brazilië is de focus verlegd van traditionele architectuur naar ruimtelijk en stedelijk ontwerp als een instrument voor het oplossen van (groot)stedelijke problemen, zoals tekort/overschot aan water, sociale ongelijkheid, revitalisatie van oude gedeeltes van de steden, en herbestemming van historische panden. We zetten in op een Nederlandse integrale aanpak, waarbij problemen niet los van elkaar worden gezien en waarbij de verschillende actoren en stakeholders in het besluitvormingsproces worden betrokken. Dit wordt zowel met het bedrijfsleven gedaan als met onderzoeks- en opleidingsinstellingen, kunstenaars en actoren uit het maatschappelijk middenveld.
- **Nieuwe media/gaming:** Nederland heeft internationaal een leidende rol op dit terrein en vindt hiervoor in Brazilië weerklank. Er wordt gefocust op cross-overs met de maatschappelijke en urbane uitdagingen die beide landen hebben.
- **Audiovisueel:** Door nieuwe vormen (online vertoning, festivals) wordt het bereik voor Nederlandse films vergroot. Door de huidige wetgeving (quotum voor Braziliaans geproduceerde films) is het belang van de filmindustrie in Brazilië sterk gegroeid, met mogelijkheden voor samenwerking en coproducties.

Activiteiten:

- Faciliteren van contacten tussen samenwerkingspartners in Brazilië en Nederlandse designers, architecten, vertegenwoordigers uit de gaming- en audiovisuele industrie;
- Bevorderen en initiëren van Nederlandse aanwezigheid bij de belangrijkste evenementen (zie kalender);
- Uitwisselen van kennis stimuleren door aanbieden bezoekersprogramma's.
- Samenwerkingspartners in Brazilië op het gebied van de creatieve industrie (niet uitputtend): FIRJAN, FIESP, FGV, Istituto Europeo di Design, Nuvem Criativa, Olabi, Brazil Independent Games festival (BIG), Studio X, Centro Carioca de Design, RioCriativo, Secretaria(s) de Estado de Cultura, Secretaria(s) Municipal de Cultura, Museu da Casa Brasileira, Rio Content Market, Globo, Agência Nacional do Cinema (ANCINE), SICAV-Sindicato do Audiovisual, Escola de Artes Visuais/EAV Parque Lage, verschillende universiteiten (USP, FAAP, Belas Artes, UnB, PUC, UFRJ, UERJ, UFF, Escola São Paulo-Economia Criativa), Cinemateca, Fundação Bienal, Brasil Criativo, MADE, SP Cine, Instituto de Arquitetos do Brasil – São Paulo (IAB-SP), SEBRAE. Waar mogelijk en relevant wordt het Nederlands bedrijfsleven betrokken.
- Samenwerkingspartners in Nederland (niet uitputtend): Het Nieuwe Instituut (HNI), Waag Society, Stimuleringsfonds creatieve industrie, Topsector creatieve industrie, Dutch Gaming Association, CLICKNL, Design Academy Eindhoven.
- Verwachtingen van DutchCulture: Ondersteuning van bezoekersprogramma's.

III. Cultuur algemeen

De nadruk ligt op het versterken van de bestaande culturele banden en samenwerkingsverbanden, zoals beschreven bij de doelstellingen. Daarbij is zowel een focus op sociaal-culturele initiatieven, cultuurparticipatie, cultuureducatie, podiumkunsten, literatuur, als cross-over-terreinen met de disciplines die genoemd zijn onder creatieve industrie.

Onze brede doelstelling is om gelijkwaardige, langdurige samenwerkingsverbanden tussen Nederlandse en Braziliaanse kunstenaars te faciliteren ten behoeve van kennisoverdracht, inspiratie, en versterking van de eigen discipline.

Enkelvoudige, eenmalige culturele activiteiten met weinig tot geen langetermijneffect die niet passen binnen onze drie overkoepelende operationele doelstellingen, worden in principe niet meer gesteund.

Beoogde resultaten voor de periode 2017-2020:

- Er is een kalender ontwikkeld die een inventarisatie geeft van belangrijke festivals, designweeks, biënnales etc. in Brazilië. Aan deze culturele 'hoogtepunten' kan dan Nederlands-Braziliaanse samenwerking gekoppeld worden.
- Voor wat betreft kunstvakonderwijs is er voortgebouwd op de bestaande banden, onder meer op het gebied van klassieke en hedendaagse muziek in Rio de Janeiro en São Paulo. Daarbij wordt vooral ondersteuning gegeven aan het versterken van de banden tussen opleidingen, kennisuitwisselingen en participatie-initiatieven.
- In de samenwerking met DutchCulture en de beoogde samenwerkingspartners is maximale zichtbaarheid en het op elkaar afstemmen van verschillende activiteiten en doelstellingen het uitgangspunt. Op deze manier hopen we dublures te voorkomen en maximale resultaten te bereiken, voor Brazilië als maatwerkländ.

Activiteiten:

- Faciliteren van contacten tussen samenwerkingspartners in Brazilië en Nederland;
- Bevorderen en initiëren van Nederlandse aanwezigheid op de belangrijkste evenementen (zie kalender);
- Uitwisselen van kennis stimuleren door middel van het aanbieden van bezoekersprogramma's.
- Samenwerkingspartners in Brazilië in het bredere culturele veld (niet uitputtend): Centro Cultural Banco do Brasil (CCBB) in Rio de Janeiro, São Paulo, Brasília, Belo Horizonte, Fundação Nacional de Arte (FUNARTE), Tempo Festival (podiumkunsten), Buenos Dias Projetos e Produções Culturais, TRECO Produções Artística, Dell'Arte, Museu do Amanhã, MAR (Museu de Arte do Rio), MAC-USP (Museu de Arte Contemporânea), MAM Rio (Museu de Arte Moderna do Rio de Janeiro), MIS (Museu da Imagem e do Som de São Paulo), Centro Cultural SP, MAM (Museu de Arte Moderna de São Paulo), Instituto Moreira Salles, Santa Marcelina Cultura/conservatorium EMESP Tom Jobim, Estúdio Madalena, Instituto Tomie Ohtake, Galeria Vermelho, Itaú Cultural, MASP, Pinacoteca, Museu da Casa Brasileira, SESC-SP, SESI-SP, Unibes Cultural, Red Bull Station, Pivô, Casa do Povo, Catavento Cultural e Educacional, symfonieorkest OSESP.
- Samenwerkingspartners in Nederland (niet uitputtend): Mondriaan Fonds, Fonds Podiumkunsten, EYE, Conservatorium van Amsterdam.
- Verwachtingen van DutchCulture: Ondersteuning van bezoekersprogramma's.

Doelgroepen

Het is waardevol om te investeren in doelgroepen die niet alleen interesse hebben in wat Nederland te bieden heeft, maar die ook een rol spelen in besluitvormingsprocessen in Brazilië, bijvoorbeeld op het gebied van cross-sectorale oplossingen die bijdragen aan 'De leefbare stad'.

We streven naar het handhaven van het positieve beeld van Nederland in Brazilië en richten ons naast het reguliere Braziliaanse cultuurpubliek op deze besluitvormers en opiniemakers. Ons alumni-netwerk (naast studenten ook de deelnemers aan de diverse bezoekersprogramma's) kan ook worden ingezet als steunzender voor de zichtbaarheid en het imago van Nederland in Brazilië.

Kalender

Belangrijkste evenementen in de cultuurkalender van Brazilië (niet uitputtend):

Landelijk: Semana da Europa - jaarlijkse focus in programmering in mei

Brasília:

- LGBTI Filmfestival – juni
- Expotchê (gaúcho cultuur) – juli
- O Maior São João do Cerrado (cultuur Noordoost-Brazilië) - augustus
- Festival de Brasília do Cinema Brasileiro – september
- Bienal Brasil do Livro e da Leitura – oktober (even jaren)
- Green Move Festival (duurzaamheid, muziek) – oktober
- Festival Internacional de Cinema de Brasília - november
- Festival Curta Brasília (korte film) - december

Pernambuco:

- Robótica – oktober
- Festival de Dança do Recife - oktober
- Mimo Festival (muziek, film o.a.) - november

São Paulo:

- Campus Party (creatieve tech fair) – januari
- Mostra Internacional de Teatro de São Paulo (MITsp) - maart
- SP-Arte – april
- São Paulo Fashion Week – april/oktober
- Gay Pride parade - mei
- Festival Path (innovatie, creativiteit) - mei
- Virada Cultural - mei
- DW! Design Weekend – augustus
- Bienal Internacional do Livro São Paulo – augustus (even jaren)
- Brazil Design Week - augustus
- Bienal Internacional de Arte de São Paulo – september (even Jaren)
- Bienal de Arquitetura de SP - september
- Brasil Game Show – september
- Mês da Cultura Independente – september
- Virada Sustentável - september
- Mostra Internacional de Filmes SP – oktober
- Pixelshow – oktober
- São Paulo Tech Week - november
- Comic Con SP - december

Rio de Janeiro:

- Rio Music Conference (dance muziek) - altijd tijdens Carnaval
- Rio Harp Festival – mei
- Bourbon Festival Paraty (jazz) - mei
- Rio Moda Rio (Fashion) - juni
- Rio das Ostras Jazz & Blues Festival (stadje Rio das Ostras) - meestal juli
- Multiplicidade (muziek) – 2° semester: eens per week
- Rio Cello Ensemble - augustus
- FLIP (internationaal literatuurfestival in het stadje Paraty) - begin augustus
- Bienal do Livro – september (oneven jaren)
- Paraty em Foco (internationaal fotofestival in het stadje Paraty) - medio september
- FIL (Festival Podiumkunsten voor Kinderen) - september
- FICI (Kinderfilmfestival) - september
- Semana Rio Design - meestal oktober

- FESTLIP (theater) – eind september
- ArtRio - oktober
- ArtRua (urban art) - oktober (samen met ArtRio)
- Rio Film Festival - oktober
- Tempo Festival (theater, podiumkunsten) – oktober
- Curta Cinema – begin november
- Panorama festival (dans) - november
- MIMO (muziek) - oktober/november
- FLUPP (internationaal literatuurfestival van de favelas) - november
- Novas Frequências (muziek) - december

Meer weten over de culturele samenwerking met Brazilië?

Bezoek de website van DutchCulture: <http://dutchculture.nl/nl/brazilië>

Annex

Contouren van het Gedeeld Cultureel Erfgoed (GCE)-beleid 2017-2020 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

De Internationaal Cultuurbeleid (ICB)-doelstellingen

Het GCE-beleid draagt bij aan de 3 ICB-doelstellingen

- internationale uitwisseling, duurzame samenwerking en waardering
- een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld
- culturele diplomatie

Drie thema's

De RCE zal de GCE-opgave invullen vanuit de te onderscheiden disciplines die de Dienst vertegenwoordigt.

- 'De Leefbare Stad' (de maatschappelijke urgenties in het ruimtelijk domein, stad en water)
- Museale Collecties
- Maritieme Archeologie

Werkwijze

De RCE zet daarbij in op kennisuitwisseling door middel van

- training
- advies

daarbij wordt gestreefd naar bestendiging van de resultaten door middel van

- generieke kennisproducten
- (digitale) netwerken/platforms

Doelgroep

De erfgoed-professionals. Daarbij wordt ingezet op structurele samenwerkingsverbanden (bij voorkeur overheid).

Samenwerkingspartners

De RCE wil invulling geven aan het GCE-beleid vanuit zijn centrale positie in het Nederlandse en internationale erfgoedbestel. Daarbij wordt ingezet op structurele samenwerkingsverbanden met de relevante Nederlandse en buitenlandse instituten, met name scholingsinstituten ten behoeve van trainingen.

Criteria

De projecten worden aan de hand van de volgende criteria beoordeeld

- maatschappelijk belang
- urgentie
- meerwaarde (van de RCE)